

La mirada quàntica per “concretar el goig de viure”

Autoria: Rafa Gomar
Títol: *Sempre hi ha qui mira* (Dietari 2013)
Editorial: Editorial Afers, Catarroja, 2024
170 pàgines

Sorprendre Rafa Gomar és “gat vell” de dietaris. Si relacione ara tota la seua producció perdré massa *caràcters*... però no puc deixar passar per alt un altre assaig acabat d'eixir de les planxes del forn, que publica l'editorial Lletra Impresa i que explica molt del que estic a punt d'escriure: *Walter Benjamin. Passatges acabats* (2024).

Permeteu-me anar ja per feina i proposar una interpretació per a aquest nou al·legat de la necessitat de gènere dietarístic –entre els quals excel·leixen també altres saforencs com Josep Piera, Enric Sòria, Ferran Garcia-Oliver, etc.–: Gomar, amb textos que crec que es podrien remuntar a 2007 (i fins a 2013, com resa el títol), ens obsequia amb una contemplació quàntica de la nostra realitat més immediata (incloent fets, persones i teoria de l'art i de la literatura) mitjançant superposicions i un peculiar “efecte de l'observador”. M'explique amb més detall, i trac a col·lació unes al·lusions a la directora de cinema Agnès Varda per donar suport a l'argument, on la protagonista d'un film “passeja pels carrers de París i passa de ser un objecte passiu de la mirada, al subjecte que mira; de com la veuen els altres a com veu ella el món” (p. 19). Així opera també Gomar, des d'un prisma de narracions (no debades, també és un consumat contista)

que ens condueix per una senda d'incerteses/certes que deu tant a W. Benjamin (i a H. Arendt!) i que ens acarà a una multiplicitat d'esguards (físics i temporals, però també i, sobretot, morals) que condicionen i intervenen des de l'espai buit: "Sempre m'ha fascinat plantar-me enmig dels espais buits, grans, diàfans, desolats" (p. 21). Aquest "no-res absolut" és molt important en la filosofia de Gomar.

Això també lliga amb una certa afinitat de l'escriptor per les festes populars, pels mercats al carrer, per l'ús dels mitjans de transport públic, per passeigs per "concretar el goig de viure" (p. 58). Es tracta per a ell del "fil que m'enganxa al món a través de la mirada" (p. 62) i alhora d'una tècnica per donar profunditat i textura al gènere dietarístic, és a dir, de situacions quotidianes que desmistifiquen els valors relacionals contemporanis de la vida real (el "viure els exteriors", segons l'autor) per emplaçar-los novament en un eix de coordenades humanístic, en sentit eminentment democràtic. No és gratuït doncs que Gomar empre certes enumeracions, que com amb W. Whitman o V. Andrés Estellés, tenen una clara valència democratitzadora, perfectament comprensible per la preocupació de l'autor per les desigualtats i per les injustícies socials, i també sobre les malalties del cos (sanitat en mans de metges) o de l'esperit (santitat en mans de rectors), aquestes darreres amb una certa sorna.

Aquestes són les claus de volta de l'obra. El seu marc teòric implícit (o explícit, en alguns casos) es veu reforçat i potenciat precisament per aquesta modesta i honesta aportació cultural. Malgrat això, no vull bandejar altres dreceres que la fan encara més imprescindible, com puguin ser: la defensa i reivindicació constant dels anomenats "gèneres literaris menors"; les relacions entre el conte i la narrativa curta, en general, amb la fotografia i el cinema; el debat sobre la "pràcticament nul·la societat literària" i obstacles a la professionalització al País Valencià (p. 17) i, no per això, exempta d'intrigues i tripijocs en els premis literaris, que ja formen part de la mateixa història de la literatura; del català i sobre el llenguatge i la comunicació en aquesta llengua; l'ús d'epigrames que ens acosten a la poesia i, de retop, també a visions personals sobre la lírica, etc.

He deixa a propòsit per al final la declaració de principis de Gomar sobre el fet literari: "En realitat la literatura, l'art, no deu ser exclusivament contar alguna cosa sobre una

CAR ACT ERS

experiència o una realitat. Hauria de ser l'estil, la manera de contar, l'essència del que es narra, amb o sense elements argumentals" (p. 34).

Carles Miret Estruch